

Møteinnkalling

Utvalg: Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Møtested: Bjørnhollia turisthytte
Dato: 13.09.2018
Tidspunkt: 12:00

Eventuelt forfall må meldes snarest til sekretariatet. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
ST 21/2018	Godkjenning av protokoll fra siste møte		
ST 22/2018	Referatsaker		
ST 23/2018	Delegerte vedak		
DS 27/2018	Delegert vedtak - Dovre nasjonalpark - Motorferdsel 2018 - 2019 -Uttransport av felt elg - Søndre Baksida Jaktlag v/ Svein Erik Morseth		2018/908
ST 24/2018	Klage på vedtak - Frydalen LVO - Oppføring av tilbygg på seterhus, Byrsetra, gnr. 209 bnr. 1 - Hanne Hvattum		2016/4865
ST 25/2018	Rondane nasjonalpark - Organisert ferdsel 2018- 2019 - Sulseter rideleir		2011/3318
ST 26/2018	Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - Sammensetning av faglig rådgivende utvalg - ny behandling		2012/3740
ST 27/2018	Rondane nasjonalpark - Klage på tidligere vedtak - Organisert ferdsel - 2018 - oppheving av tidligere vedtak - Rondaneguiden v/ Atle Bråtet		2018/4120
ST 28/2018	Eventuelt Tema: Organisert ferdsel.		

ST 22/2018 Referatsaker

ST 23/2018 Delegerte vedtak

**DS 27/2018 Delegert vedtak - Dovre nasjonalpark - Motorferdsel 2018 -
2019 -Uttransport av felt elg - Søndre Baksida Jaktlag v/ Svein Erik
Morseth 2018/908 03.09.2018 00:00:00**

Arkivsaksnummer: 2016/4865-14

Saksbehandler: Eirin Berge

Dato: 23.08.2018

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	24/2018	13.09.2018

Klage på vedtak - Frydalen LVO - Oppføring av tilbygg på seterhus, Byrsetra, gnr. 209 bnr. 1 i Nord Fron - Hanne Hvattum

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 13.september 2018 gjort følgende vedtak i forbindelse med forberedende klagebehandling:

Det vises til klage fra Hanne Hvattum av 11.juli 2018 der vedtak om avslag på oppføring av tilbygg til seterhuset på Byrsetra, gnr. 209, bnr.1 i Nord-Fron kommune (utvalgssak 17/2018) datert 27.juni 2018, påklages.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre kan ikke se at klagen kommer med noen vesentlig nye momenter som ikke var kjent og vurdert på vedtakstidspunktet, og som gjør at vi endrer vårt vedtak. Klagen med vedlegg sendes derfor over til Miljødirektoratet for endelig behandling, jf. forvaltningsloven § 33.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

- Nasjonalparkstyrets vedtak om avslag til oppføring av tilbygg datert 27.juni 2018 (utvalgssak 17/2018).
- Klage fra Hanne Hvattum datert 11.7.2018 (vedlagt)

Saksopplysninger

I styremøte den 27.juni 2018 behandlet Rondane-Dovre nasjonalparkstyre en søknad om endret plassering og endret areal av et tidligere godkjent tilbygg på seterhuset på Byrsetra, gnr.209 bnr.1 i Nord-Fron kommune. Søknaden fra tiltakshaver var datert 26.juni 2017.

Nasjonalparkstyret gav avslag på søknad om endring (8 mot 3 stemmer) ved behandlingen av søknaden. Det er dette avslaget Hanne Hvattum (heretter kalt «klager») påklager i sitt brev av 11.juli 2018.

Nedenfor vil klagers anførsler og sekretariatets vurderinger knyttet til disse fremkomme. Sekretariatets vurderinger vises i grått felt. Klagen er et fyldig dokument, og klagers 5

punkter referes nærmere og vurderes med utgangspunkt i de anførsler klager kommer med som anses faglig relevante. Klagen i sin helhet ligger vedlagt saken.

Hjemmelsgrunnlag

En klage skal alltid sendes det forvaltningsorganet som har fattet vedtaket. I henhold til forvaltningsloven § 33 skal underinstansen forberede klagen. Nasjonalparkstyret skal derfor foreta klageforberedelse og kan endre eller oppheve vedtaket som er påklaget dersom de finner klagen begrunnet.

Dersom vedtaket det klages over opprettholdes, sendes klagen over til Miljødirektoratet som er klageinstans.

Når det gjelder hjemmelsgrunnlag i verneforskrift, retningslinjer i forvaltningsplan og vurdering i forhold til naturmangfoldloven, vises det til nasjonalparkstyrets vedtak den 27.6.2018 i utvalgssak 17/2018, arkivnr 2016/4865-12.

Vurdering

Klagevilkår

Vedtaket som det klages over ble oversendt part i saken den 10.7.2018 og vedtaket ble påklaget i skriftlig form den 11.7.2018. Klagen vurderes etter dette å oppfylle forvaltningslovens klagevilkår, jf §§ 28-32.

Klagens innhold

Klager anfører følgende punkter i sin klage:

1. Vedtaket utgjør en klar forskjellsbehandling, jf. tidligere fattede vedtak i Frydalen landskapsvernområde samt gitte tillatelser innenfor villreinens leveområde.
2. Tidligere gitt tillatelse til tilbygg på Byrsetra gir et bygg som i større grad avviker fra den tradisjonelle byggeskikken enn hva det omsøkte endringen av tilbygget gjør, og klager mener at tilbygget i høyeste grad er tilpasset bygningsmiljøet for øvrig på setra.
3. Det er gitt feil opplysninger i saksutredningen knyttet til tidligere gitt tillatelse.
4. Saksutredningen er dårlig belyst, og søker har ikke fått tilstrekkelig veiledning eller opplysninger i prosessen.
5. Forvaltningslovens regler er ikke overholdt.

Punkt 1 om forskjellsbehandling:

Klager anfører at det tidligere er gjort vedtak som skaper presedens i hennes sak. Det vises til saksnr 2011/4655 vedtak datert 8.11.2011 der Rondane-Dovre nasjonalparkstyre behandlet og gav tillatelse til oppføring av en hytte på 63 m² i Frydalen landskapsvernområde, på gnr 337 bnr 88, i etterkant av at tiltaket var gjennomført. Klager mener denne saken skaper en presedens som sier at: «*det er lettere å få tillatelse enn tilgivelse*». Det antas at klager har ment «*lettere å få tilgivelse enn tillatelse*». Klager trekker frem at det i saken fra 2011 dreide seg om et seterhus (ihht matrikkel) som ble brukt som fritidsbolig - i likhet med klagers seterhus. Videre trekkes det frem at i det i saken fra 2011 var fritidsboligen oppført uten tillatelse fra noen myndigheter, men at det i

klagers tilfelle foreligger et vedtak fra den kommunale bygningsmyndighet til oppføring av tilbygget som nasjonalparkstyret gav avslag på i sitt vedtak datert 27.juni.

Videre vises til det at det er oppført en ny fritidsbolig på snaufejllet ved Avstjønnå (Krøkla) på Sør-Fron siden som er vesentlig større enn det som tillates av øvrig bebyggelse i området. Denne hytta ligger i likhet med klagers eiendom i villreinens leveområde. Klager viser til at tilbygget hun ønsker kun er ment å bidra til den nødvendige standardhevingen som dagens samfunn krever, gjennom å få muligheten til å etablere separate soverom for voksne og barn, og gjennom dette ha mulighet til å benytte setra slik den har vært benyttet i alle år siden den ble etablert på 1700-tallet.

Sekretariatet vurderer at den nevnte byggesaken i Frydalen fra 2011(2011/4655) på gnr. 337 bnr 88 ikke er direkte sammenlignbar med klager sin byggesak. I denne saken var situasjonen en noe annen, da det ved oppføringstidspunktet i 2005 ikke forelå noen tillatelse fra vernemyndigheten. Vernemyndigheten fikk oversendt saken fra Nord-Fron kommune i 2011, etter at kommunen hadde blitt tipset om tiltaket og selv hadde behandlet og godkjent tiltaket. Vernemyndigheten fikk saken til behandling 6 år etter at tiltaket var gjennomført – på bakgrunn av tips fra publikum. Fra kommunens side ble det opplyst at bygningen på gnr. 337 bnr.88 ikke hadde noe med gårdsbruket å gjøre og ikke inngikk i et setermiljø den gang i 2011, men ble regnet for å være en fritidsbolig. I saksfremlegget i sak 2011/4655 står det følgende: «Hadde forvaltningsmyndigheten fått søknad om riving, flytting og oppbygging av ny hytte i 2005, hadde forvaltningsmyndighetens primære syn vært å tatt vare på den opprinnelige hytta, evt. oppføring av ny hytte på samme plass og samme størrelse som opprinnelig dersom tilstanden på hytta tilsa det. Størrelsen på hytta ville ha blitt vurdert ut fra hvilke behov, men med en maks økning av arealet på 30 %»

I forvaltningsplanen ligger bygningen på gnr. 337, bnr 88 innenfor områdene som i forvaltningsplanen er vist som seter- og kulturlandskapsmiljø – tilsvarende som for klagers bygning. I motsetning til saken i 2011 er seterhuset på Byrsetra en del av en seterbebyggelse– og som klager selv skriver; har vært det siden 1700-tallet. Byrsetra er en del av landbrukseiendommen gnr. 209 bnr. 1. Dette selv om klager pr. i dag selv ikke driver aktiv landbruksdrift. Vi er ikke kjent med at det er foretatt noen bruksendring av Byrsetra til fritidsbolig, selv om klager viser til at setra brukes til fritidsformål. Videre er det slik at størrelse på og utforming av bygninger vurderes i den enkelte sak innenfor verneområdet, og ulike kulturlandskapsmessige og bygningsmessige kvaliteter kan gi ulike avveininger. I klagers tilfelle var det søkt om og gitt en tillatelse til tilbygg i 2016. Vedtaket som påklages her er vedtak som er fattet etter en søknad om endring av dette tilbygget I etterkant av godkjenningen. Endringssøknaden ble motatt i juni 2017 og vedtaket forelå i juni 2018. En er ikke kjent med at det er noen tilsvarende saker som den i 2011 som siden den gang har fått tilsvarende utfall. Det er da også presisert i saksbehandlingen fra 2011 at det var en meget spesiell og særdeles uheldig sak.

Når det gjelder tillatelse fra bygningsmyndigheten er klager antakeligvis kjent med at den kommunale bygningsmyndigheten har en samordningsplikt (jf. plan- og bygningsloven § 21-5). Når tiltak er betinget av tillatelse fra annen myndighet kan kommunen ikke gi en igangsettingstillatelse, men kun en rammetillatelse for tiltaket. At klager har en byggetillatelse etter plan- og bygningsloven anses ikke å være førende for de vurderinger som gjøres i henhold til verneforskriftens bestemmelser.

Vedrørende saken ved Avstjønnå så vises det til at vedtaket som er påklaget ikke er begrunnet ut fra villreinhensyn, men kun ut fra kulturlandskapsverdiene seterbebyggelsen utgjør. Saken ved Avstjønnå anses derfor ikke å være relevant i forhold til saken på Bysetra, ut fra de opplysningene klager gir om denne.

En standarheving for ha et mer komfortabelt husvære for både barn og voksne er noe som følger utviklingen når det gjelder fritidsbolig. Når en i 2018 snakker om «fritidsbolig» så er standarden ofte helt på høyde med en bolig – kanskje med unntak av enkelte byggetekniske løsninger. I et verneområde er det også andre hensyn som vektlegges enn bare komfort i henhold til dagens standard. Sekretariaet presiserer at det er gitt et vedtak fra nasjonalparkstyret der det åpnes for å legge ønsket funksjon (soverom) i tilknytning til seterhuset i form av forlengelse av eksisterende tilbygg fra 2002 (dvs øke bredden av eksisterende tilbygg) mot at nåværende soverom i kokkhuset skulle tas ut av bruk. Så nasjonalparkstyret har gått inn for at søker skal få muligheten til en standardheving innenfor visse rammer. Sekretariatet legger til grunn at søker gjennom tidligere vedtak i 2016, har fått anledning til den ønskede standardhevingen.

Punkt 2 om byggeskikk:

Klager anfører at begrunnelsen om at tiltaket ikke samsvarer med tradisjonell byggeskikk og ikke er tilpasset bygningsmiljøet for øvrig, ikke har rot i virkeligheten. Klager peker på at omsøkte endring kun er en forlengelse av allerede oppført tilbygg fra 2002, og vidererfører takvinkel på 25 grader og dermed følger den tradisjonelle byggeskikken for seterhus i Frydalen. Klager viser til også til at selv om opprinnelige seterhus er bygget uten vinkel så ble vinkelen på seterhuset på Byrsetra allerede godkjent i 2002 og seterhuset vil derfor aldri få igjen sin opprinnelige form. Det vises også til problemer i forhold til snølast. I klagen fremgår det at ønsket om å gjøre en endring i tilbyggets plassering også anses å være en bedre løsning for å ivareta tømmerkassa fra 1700-tallet da en på denne måten unngår å lage hull i tømmerkassa.

Under et annet punkt i klagen viser klager også til at bygningsformen (med vinkel på seterhuset) allerede eksisterte ved vernetidspunktet og at argumentet med bygningsvern og opprinnelig seterhus dermed ikke kan benyttes som argument i denne saken.

Sekretariatet påpeker at takvinkelen ikke har vært fokus i vurdering av utformingen av bygningen. Det er bygningens hovedform som er vektlagt. Ved å forelenge tilbygget fra 2002 i den retningen som endringsøknaden legger opp til, vil bygningens uttrykk som fritidsbolig forsterkes ved at «T-formen» blir mer fremtredende, både på grunn av størrelse og takhøyde (tilbyggets møne underordner seg ikke hovedmønet). Nasjonalparkstyret ved sekretariatet har i saken henvendt seg til Gudbrandsdalmusea for en faglig vurdering av bygningsutforming knyttet opp til byggeskikk. Denne er i sin helhet er referert i vedtaket det klages over. Det faglige knyttet til byggeskikk anses å være godt dokumentert og vurdert i vedtaket. Se også bilder lenger ned som viser tilbygg på andre bygninger på setra der tilbyggets møne er underordnet hovedmønet.

Når det gjelder ivaretagelse av tømmerkassa fra 1700-tallet vises det til omtalen nedfor om å bygge på i seterhusets lengderetning.

Punkt 3 om feilopplysninger

Klager anfører at søknaden som opprinnelig ble sendt inn og behandlet i 2016 ikke dreide seg om en tilbygg i lengderetningen av et «inngangsparti» - dette fordi seterhuset ikke har noe inngangsparti i følge klager. Klager viser til at tilbygget fra 2002, som er bygget i vinkel på seterhuset, har to separate rom og at det i 2016 ble søkt om å bygge på dette tilbygget i bredden. Klager skriver at: *«det er sterkt klandreverdig at en statlig ansatt tjenestemann forsøker å villedde politiske representanter i et nasjonalparkstyre gjennom å fremsette klart feilaktige opplysninger i en saksutredning».*

Videre viser klager til i dette punktet at et tilbygg i lengderetningen av seterhuset ville krevd et mye større tilbygg både fordi gangareal måtte bygges om og for å plass til senger med standardstørrelse. Klager mener videre at utvidelse i lengderetningen på seterhuset ville gitt et mer dominerende seterhus enn en forlengelse av tilbygget som omsøkt i 2016. Dette fordi de som passerer på Per Gynt seterveg ikke vil se tilbygget når dette er bygget i vinkel. Et tilbygg i lengderetning på selve seterhuset vil være mer synlig for forbipasserende på denne vegen. Klager mener at omsøkt løsning i større grad ivaretar det opprinnelige bygget enn det hva et tilbygg i lengderetningen på seterhuset ville gjort.

Sekretariatet viser til saksopplysningene knyttet til saksfremlegget i styremøtet den 27.juni 2018. Her ser en tegninger som viser tilbygget slik det opprinnelig var søkt om i 2016 (og som fikk tillatelse) og tilbygget slik tegninger vedlagt endringssøknaden fra 2017 viste. Begge tegningene i henholdsvis figur 1 og 2 i saksfremlegget, viser klart og tydelig hva slags funksjoner både eksisterende tilbygg har og hvilke funksjoner klager ønsket at nytt tilbygg skulle ha. I søknaden fra 2016 var det kun snakk om et tilbygg med romfunksjon soverom. Da var det eksisterende tilbyggets funksjon som gangareal og bad uendret. I endringssøknad av 2017 er det i tillegg til funksjonen soverom vist et utvidet areal med gangfunksjon og dør ut til terreng. Saken anses godt opplyst om hvilke romfunksjoner som var omsøkt, herunder utvidet gang. At uttrykket «inngangsparti» ble brukt knyttet til både eksisterende gang og nytt gangareal kan ikke anses å være feilopplysning. En kan ikke se at dette på noen måte har bidratt til å villedde styremedlemmene i forbindelse med behandling av saken.

Når det gjelder tilbygg i lengderetning av selve seterhuset er dette noe både forvaltningsplan og Gudbrandsdalsmusea viser til som en måte å øke arealet på som vil medføre at en holder seg til det opprinnelige og det som var byggeskikken i dette området. Forvaltningsplanens retningslinjer knyttet til dette er synliggjort i saksfremlegget, likens den faglige vurderingen fra Gudbrandsdalsmusea. Å vise til behovet for å ha plass til senger i standardmål anses ikke å være tungtveiende, all den tid det er fullt mulig å tilpasse sengelengder og -bredder. Sekretariatet har forstått det slik at det kun er deler av seterhuset som er tømmerkasse fra 1700-tallet (delen av bygningen mot sør). En utvidelse av seterhuset i lengderetningen på den delen av seterhuset som ikke er fra dette tidspunkt kunne kanskje ha vært et mulig alternativ.

I forhold til synligheten av seterhuset for de som passerer på Per Gynt seterveg, vises det til bilder nedenfor som er tatt omtrent ved avkjøringen/krysset mellom Per Gynt seterveg og atkomstveg til Byrsetra. På bilde 1 står fotograf med kamera vendt mot nord, bildet er tatt med mobiltelefon og zoomet inn. Bilde 2 viser tunet på Byrsetra med seterhuset, kokkhuset og fjøs (sett mot vest). I vurderingen i saken er det ikke lagt vekt på synligheten for de forbipasserende hva gjelder seterhuset, men byggeskikk i forhold til både volum, høyder og det opprinnelige. En har med andre ord forholdt seg til forvaltningsplanens retningslinjer og uttalelser fra faginstanser.

Bilde 1: Byrsetra

Bilde 2: Byrsetra

Punkt 4 om at saken er dårlig belyst og mangel på veiledning og opplysninger

Klager skriver at saksutredningen fremstår som svært ensidig og belyser saken kun fra en side. Det vises til forvaltningslovens § 17 om å påse at saken er så godt opplyst som mulig før et vedtak treffes. Klager viser her til at hennes argumenter for å omsøke endringen i tilbygget ikke er vektet godt nok opp mot forvaltningsorganets interesser i saksfremlegget.

Klager viser til at det heller ikke er drøftet at hun allerede har oppført tilbygget som omsøkt i endringssøknad i 2017 – med bakgrunn i den kommunale bygningsmyndighets vedtak og manglende repons fra vernemyndighetene. Det vises til at det var kontakt med nasjonalparkforvalter sommeren 2017, og at det på ingen måte ble gitt signaler i den retning det vedtaket som nå påklages fikk som utfall. Klager mener det ville vært svært ryddig om det ble orientert om at endringen krevde ny søknad. Istedenfor ble det gitt opplysninger om at saken måtte behandles på nytt. Klager tolket kommunikasjonen med nasjonalparkforvalter sommeren 2017 dithen at godkjenningen av endringssøknaden ville være en formalitet og hun derfor valgte å gjennomføre tiltaket da saken ikke ble behandlet som lovet i møtet 15. september 2017. Dette mener klager gjør hennes sak så spesiell at den kan sammenlignes med saken på gnr. 337 bnr. 88 fra 2011.

Klager mener også at hennes sak ikke vil skape presendes for de andre setrene i Frydalen og at de er de eneste som allerede har bygget på i vinkel (tilbygget fra 2002). Dette er ikke tilfellet for de andre setrene i Frydalen. Noe av hovedårsaken til dette ifølge klager, er at hennes familie er omtrent de eneste som benytter setra si innenfor landskapsvernområdet. De er derfor også blant de få som skjøtter kulturlandskapet gjennom vedhogst og der igjennom sørger for å bevare noe av det opprinnelige landskapet slik det var ved vernetidspunktet i 2003.

Sekretariatet er uenig med klager i at saken er ensidig belyst. Søkers argumenter fra endringssøknaden i 2017 er vist i begynnelsen av saksfremlegget (refert direkte fra søknaden, jf. «» og kursivert skrift, se side 4 i saksfremlegget). Videre har sekretariatet ramset opp søkers argumenter lengre ned i saksutredningen i forbindelse med vurderingen (se side 6). De momenter som søker trekker frem er ikke momenter som vektlegges i vurderingen etter verneforskriftene. Hvilke momenter dette er kommer frem i forvaltningsplanen, som er retningslinjer for forvaltningens praktisering av vernebestemmelsene. De momenter som søker trekker frem er i første omgang momenter som er naturlig å vurdere etter plan- og bygningsloven med forskrifter. Sekretariatet anser at en her har holdt seg til å vurdere de momenter som er relevante gitt vernebestemmelser

og forvaltningsplan samtidig som en har synliggjort søkers begrunnelse for den ønskede endringen.

Sekretariatet har i styresak 17/2018 valgt å behandle søknad om endring av tilbygg som om tilbygget som her er omsøkt ikke er oppført. Dette er en vanlig praksis, blant annet i plan- og bygningslov sammenheng. En eventuell ulovlighetsoppfølging vil komme etter at et endelig vedtak foreligger. Styret ble opplyst om situasjonen ved behandlingen av endringssøknaden slik at den var kjent for styrets medlemmer.

Når det gjelder klagers påstand om at det ikke er gitt opplysninger om at endringen krevde ny søknad og at det ikke ble gitt signaler om mulig utfall av behandling stiller vi oss svært uforstående til dette. På sin henvendelse av 15. juni 2017 (epost) der klager beskriver at hun har vært på befaring på setra og ønsker å flytte tilbyggets plassering samt å utvide tilbyggets areal noe, får hun skriftlig tilbakemelding i epost fra nasjonalparkforvalter datert den 26.juni 2017. Her fremkommer det at nasjonalparkforvalter har vært i kontakt med fylkeskommunen og at deres tilbakemelding i forbindelse med saken er at de generelt anbefaler at seterbygninger utvides i lengderetning og viser til at en endret plassering av tilbygget som klager ønsket ville gi en mer dominerende vinkel slik at opprinnelig tilbygg var foretrukket. Videre skriver nasjonalparkforvalter i eposten at den ønskede endringen var å betrakte som en vesentlig endring og krevde ny saksbehandling. Det ble opplyst at første styremøte var den 15.september. 2017, og at nasjonalparkforvalter i sin innstilling vanligvis følger rådene fra fylkeskommunen. Etter denne eposten mottar nasjonalparkforvalter en epost fra klager datert samme dag (26.juni) der hun skriver at hun ønsker at nasjonalparkstyret skal ta søknaden opp til behandling (sekretariatets understrekning) på septembermøtet. I denne eposten begrunner klager hvorfor endringen er nødvendig og ber videre om at styret tillater den ønskede endringen. Den omtalte epostutvekslingen viser at søker ble informert om at ønsket endring krevde ny behandling og at forvalter kom til å innstille på å ikke godkjenne endringen. Mulig det siste var noe indirekte men leser en epost utvekslingen i sammenheng mener vi dette fremkommer. I tillegg legges det til grunn at epost utvekslingen at søker oppfattet at den ønskede endringen var å anse som en søknad som krevde ny behandling og vedtak i nasjonalparkstyret.

Punkt 5 om at forvaltningslovens regler ikke er overholdt

Klager mener at forvaltningslovens veiledningsplikt ikke er overholdt og at det i hennes konkrete sak ikke har forekommet noen form for veiledning. Videre påpekes det at forvaltningslovens regler om å forberede og avgjøre saken uten ugrunnet opphold ikke er overholdt. Hun viser også til at det har gått lang tid før vedtaket ble truffet 27.juni 2018, til hun ble orientert om vedtaket den 10.juli 2018 og at en fra forvaltningens side har drevet en uthaling av saken.

Sekretariatet viser til tidligere nevnte epost utveksling av 26. juni 2017 der det er blitt veiledet om saksbehandling knyttet til henvendelsen om ønsket endring av tilbyggets plassering og arealstørrelse, og at forvalter vanligvis følger rådene fra fylkeskommunen.

Når det gjelder å forberede og avgjøre saken uten utgrunnet opphold ser vi at det har tatt uforholdsmessig lang tid før saken ble behandlet i styret. Se også omtalen i saksfremlegget i vedtaket datert 27.juni 2018 om årsakene til dette. Dette er beklagelig og vi er enig i at slik skal det selvsagt ikke være. Det kan likevel ikke være slik at forvaltningsmyndigheten gir tillatelse til tiltak på grunn av lang saksbehandlingstid dersom konklusjonen etter faglige og forvaltningsmessige avveininger skulle tilsi noe annet. En kan selvsagt vurdere om det skal være en omstendighet som tillegges vekt, men i saken som

her påklages var de faglige uttalelsene klare og tydelige, og sammenfallende med forvaltningsplanens retningslinjer. Det skal også bemerkes at klager selv ikke på noe tidspunkt tok initiativ til kontakt med forvaltninga mellom 26.juni 2017 og 27.juni 2018. Nasjonalparkforvalter tok kontakt pr epost i forbindelse med saken den 9.april 2018 og fikk da respons fra klager. Dersom saken var av en slik art at det hastet, hadde det vært fullt mulig å kontakte sekretariat på både telefon og epost, eventuelt å ta direkte med styremedlemmer. Spesielt dersom søker også i etterkant av endringssøknad så det var behov for ytterligere endringer i søknaden i form av riving av eksisterende tilbygg fra 2002 og ikke bare en arealutvidelse av det eksisterende tilbygget. Riving av eksisterende tilbygg har ikke blitt omsøkt og er derfor ikke vurdert.

Klager ble underrettet om vedtaket 9 virkedager (27.juni – 10. juli) etter avholdt styremøte, og denne tiden er helt ordinær i saker som behandles i styret. Etter at vedtak er fattet i styremøter skal det skrives protokoll som skal sendes til 2 medlemmer i styret for godkjenning før vedtakene kan sendes ut. Dette tar naturlig nok noen dager. Det stiller seg annerledes med delegerte vedtak som sekretariatet er delegert myndighet til å fatte. Disse kan sendes ut umiddelbart uten å gå veien om godkjenning av protokoll.

Klagers antydninger om at forvaltningsmyndigheten har drevet uthaling i saken, kommenteres ikke ytterligere.

Konklusjon

Sekretariatet kan ikke se at klagen frembringer vesentlig nye momenter som ikke var kjent og vurdert på vernetidspunktet, og som gjør at vedtak i styresak 17/2018 datert 27.6.2018 om avslag til oppføring av tilbygg som omsøkt i endringssøknad av 15.6.2017, bør omgjøres.

Klagen med vedlegg tilrås derfor sendt over til Miljødirektoratet for endelig behandling.

Hanne Hvattum
Byrevegen 45 A
2640 Vinstra

Vinstra 11.7.2018

Miljødirektoratet
v/Rondane-Dovre Nasjonalparkstyre
Postboks 987
2604 Lillehammer

Klage på vedtak fattet av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre 27. juni 2018 – oppføring av tilbygg til sel på Fryvollen på gnr 290 bnr 1

Det vises til vedtak fattet 27. juni 2018, mottatt her 10. juli 2018. Med bakgrunn i mottak 10. juli, anses klagefristen på 3 uker å være overholdt.

Det klages på følgende vedtak, vedtatt med 8 mot 3 stemmer:

«Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 27. juni 2018 avslått endringssøknad om tilbygg på Byrsetra gnr. 290 bnr 1 i Frydalen landskapsvernområde. Avslaget er begrunnet med at den omsøkte endringen ikke er i samsvar med tradisjonell byggeskikk og heller ikke tilpasset bygningsmiljøet for øvrig.

Bygningens hovedform blir endret og vinkelen på bygningen vil bli for stor og dominerende i forhold til det opprinnelige ved setra. Endringen er dermed vurdert å ikke være i tråd med verneformålet der seterbebyggelsen utgjør en vesentlig del av landskapets egenart.»

Som momenter i klagen framsettes følgende:

- Vedtaket utgjør en klar forskjellsbehandling, jfr tidligere fattede vedtak i Frydalen landskapsvernområde samt gitte tillatelser innenfor villreinens leveområde.
- Tidligere gitt tillatelse gir et bygg som i større grad avviker fra den tradisjonelle byggeskikken enn hva det omsøkte endringen av tilbygget gjør, og tilbygget er i høyeste grad tilpasset bygningsmiljøet for øvrig på setra.
- Det er gitt feil opplysninger i saksutredningen knyttet til tidligere gitt tillatelse.
- Saksutredningen er dårlig belyst, og søker har ikke fått tilstrekkelig veiledning eller opplysninger underveis i prosessen.
- Forvaltningslovens regler er ikke overholdt.

Momentene over grunngis nærmere under:

Vedtaket utgjør en klar forskjellsbehandling, jfr tidligere fattede vedtak i Frydalen landskapsvernområde samt gitte tillatelser innenfor villreinens leveområde.

Det vises til at det den 27.10.2011, sak 60-2011, ble gitt tillatelse til å rive eksisterende seterhus og føre opp nytt seterhus (men da med benevnningen hytte fra nasjonalparkstyrets side) på eiendommen gnr 337 bnr 88. Seterhuset ble tillatt oppført med 48 m², men var da allerede oppført uten at det var gitt tillatelse fra verken vernemyndighetene eller bygningsmyndighetene tilbake i 2005, og var på 63 m². Nasjonalparkstyrets vedtak ble påklaget i brev datert 28.11.2011, og nasjonalparkstyret valgte i forbindelse med klagebehandlingen å omgjøre sitt vedtak og likevel tillate at seterhuset ble stående slik det var med 63 m², til tross for at bestemmelsene tilsa at det kunne være maksimalt 61 m². Som begrunnelse for vedtaket ble det anført at siden bygget allerede sto der, så ville det ikke medføre negative konsekvenser for verken verneverdien eller verneformålet om det ble større enn tillatt. Det ble sagt at denne saken var så spesiell at den ikke ville skape videre presedens. Dette anses for å være et svært tendensiøst vedtak, å si at siden saken var så spesiell med bakgrunn at bygget var ført opp uten noen form for tillatelser, så ville ikke det skape presedens. Det er nettopp det denne saken gjør, gjennom at presedensen sier at det er lettere å få tillatelse enn tilgivelse. Sammenlignet med min sak, så har jeg for det første en godkjenning for oppføring av tilbygg, samt en godkjenning fra bygningsmyndighetene på endring av tidligere godkjent tilbygg. Matrikelkoden på byggene er kode 171 (seterhus) for begge de to husene, og begge er i dag benyttet hovedsakelig til fritidsformål. Det er altså ikke noen forskjell på sakene sånn sett, rent bortsett fra at mitt tilbygg holder seg godt innenfor 30%-regelen for hytter og også godt under de anbefalte 70 m² for seterhus i landskapsvernområdet. Jeg påpeker derfor at den gitte tillatelsen på gnr 337 bnr 88 i høyeste grad skaper presedens, og at det derfor ikke er grunnlag for å avslå min søknad som må sies å være relativt lik denne. I utgangspunktet var det også her søkt om oppføring av tilbygg til eksisterende seterhus, men omstendighetene gjorde at de valgte å rive hele bygget og bygge nytt. Jeg har valgt å beholde eksisterende seterhus, og søker gjennom endringssøknaden å beholde dette intakt, noe nasjonalparkforvalter i sin saksutredning har en svært flåsete tilnærming til etter mitt syn. Det er overhodet ikke lagt vekt på det å kunne bevare den delen av selet som er fra 1700-tallet, og altså er en del av den opprinnelige bebyggelsen på setra, intakt uten å sage hull i veggen. Så fort det er saget hull i veggen for dør, er hele det opprinnelige selet ødelagt for all framtid.

Videre vises det til, at det er ført opp en ny hytte på snaufjellet ved Avstjønnå (Krøkla) på Sør-Fronssida, som er vesentlig større enn det som tillates av øvrig bebyggelse i området. Denne hytta ligger i likhet med min eiendom i villreinens leveområde, og det stilles spørsmålstegn ved hvorfor denne er tillatt oppført når vi som hadde eiendommer før forvaltningsplanen ble vedtatt ikke får utnytte disse tilsvarende. Jeg tillater meg å minne både Miljødirektoratet og nasjonalparkstyret om at vi lever i 2018, og at det har vært en viss endring i standardkravene fra 1948 da selet ble ført opp slik det står i dag, og til i dag. Jeg og min familie finner det ikke særlig sjarmerende å sove sammen alle sammen på ett soverom, og vi finner det heller ikke sjarmerende å skulle vaske oss i et enkelt vaskevannsfat på kjøkkenet. Tilbygget er kun ment å bidra til den nødvendige standardhevingen som dagens samfunn krever, gjennom at vi får muligheten til å etablere separate soverom for oss voksne

og barna, og gjennom det også ha mulighet til fortsatt å benytte setra, slik den har vært benyttet i alle år siden den ble etablert på 1700-tallet. Jeg håper vernemyndighetene ikke kan være bekjent av, at det er de som stopper bruken av setra på min eiendom, gjennom å forvalte vernebestemmelsene på en svært lite smidig og rigid måte, uten å ta nødvendige hensyn til oss som faktisk eier og bruker byggene. Til orientering satte jeg fram krav om erstatning fordi vernebestemmelsene hindrer tilsvarende oppgradering som andre seterhus i nærheten (men som da er så heldige å ligge like utenfor en kunstig satt verneformålsgrænse), men dette ble avslått med begrunnelsen i at det ville være fullt mulig å få bygge ut for nødvendige oppgraderinger innenfor rammen på 70 m². Nasjonalparkstyrets vedtak viser at dette ikke følges opp, og at min framsetting av erstatningskrav var begrunnet og dermed ble avvist på helt feil grunnlag.

Tidligere gitt tillatelse gir et bygg som i større grad avviker fra den tradisjonelle byggeskikken enn hva det omsøkte endringen av tilbygget gjør, og tilbygget er i høyeste grad tilpasset bygningsmiljøet for øvrig på setra.

Dette har ikke rot i virkeligheten. Tradisjonelle seterhus i Nord-Fron kommune, og da også på Fryvollen og innenfor landskapsvernområdet, har en takvinkel på ca 25 grader. Omsøkte endring er kun en forlengelse av allerede oppført tilbygg fra 2002, og gir dermed en videreføring av den tradisjonelle byggeskikken med takvinkel på 25 grader. Det opprinnelig omsøkte tilbygget, som er godkjent, vil gi en svært utradisjonell takvinkel på et seterhus, med under 20 graders takvinkel. Dette vil på ingen måte harmonere med eksisterende bebyggelse på setra, og vil i tillegg gjøre at tilbygget er svært utsatt for skader som følge av tunge snølaste. Opprinnelige seterhus er riktignok stort sett bygget uten vinkel, men denne vinkelen ble godkjent allerede i 2002, slik at det opprinnelige seterhuset vil uansett aldri få tilbake sin naturlige form. Man skulle da tro det var bedre å opprettholde den tradisjonelle takvinkelen, framfor å skape en ny, kunstig, lav takvinkel som i høyeste grad medfører at tilbygget skiller seg ut. Alle som har sett tilbygget slik det nå framstår, påpeker nettopp det at vi har klart å bevare det opprinnelige, og at det underordner seg den øvrige bebyggelse på en god estetisk måte. Nasjonalparkstyret sin begrunnelse i vedtaket faller derfor på steingrunn i denne saken, og kan kun sies å være et vikarierende argument for å hindre bruk av en privat eid seter.

Det er gitt feil opplysninger i saksutredningen knyttet til tidligere gitt tillatelse.

Nasjonalparkforvalteren skriver i sin saksutredning at det i 2016 ble søkt om å få føre opp et tilbygg i lengderetningen av inngangspartiet på seterstua. Vårt sel har ikke noe inngangsparti, det har et velfungerende tilbygg bestående av to separate rom bygget i vinkel på det opprinnelige selet. Den opprinnelige søknaden fra 2016 handlet om å øke bredden på dette tilbygget, og har ikke noe med lengderetningen på seterhuset å gjøre. Skulle jeg fått på plass soverom i lengderetningen, ville det trolig krevd et tilbygg på ca 18 m², fordi deler av eksisterende soverom måtte bygges om til gangareal, samt at det ville vært krav om en viss lengde på et tilbygg for å få plass til senger med standardstørrelse. Dette ville gitt et mye

mer dominerende seterhus enn hva seterhuset framstår som i dag, siden den synlige delen for de som passerer ikke er endret. Vi har en privat vei på ca 350 meter opp til våre bygninger, som ligger ca 200 meter fra setervegen som passerer langsmed kvea, og det er ingen uvedkommende som har noe oppe ved husene å gjøre. Det innebærer at omsøkt løsning i større grad ivaretar det opprinnelige bygget, enn hva et tilbygg i lengderetningen ville ha gjort. Det er også hovedgrunnen til at vi valgte å bygge på en vinkel i 2002. Jeg ser det som sterkt klanderverdig, at en statlig ansatt tjenestemann forsøker å villedende politisk valgte representanter i et nasjonalparkstyre, gjennom å framsette klart feilaktige opplysninger i en saksutredning.

Saksutredningen er dårlig belyst, og søker har ikke fått tilstrekkelig veiledning eller opplysninger underveis i prosessen.

Saksutredningen framstår som svært ensidig, og belyser kun saken fra én side.

Forvaltningslovens § 17 sier at «forvaltningsorganet skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes». I dette ligger det at søkers framsatte argumenter også bør vurderes, og vektas opp mot forvaltningsorganets interesser. Dette er ikke gjort på en god nok måte i den framlagte saken, om det er en bevisst handling eller ikke ønsker jeg ikke å spekulere i, men saksutredningen gir uansett ikke det vedtaksførende organet tilstrekkelig grunnlag for å fatte vedtak. Herunder framsettes det også, at det ikke er drøftet i saken det faktum at det omsøkte tilbygget ble satt opp i 2017, med bakgrunn i gitte tillatelser fra bygningsmyndighetene og manglende respons fra vernemyndighetene. Det var kontak med nasjonalparkforvalter sommeren 2017, da vi så at det tidligere godkjente tilbygget ikke lot seg føre opp som planlagt, og det ble på ingen måte gitt signaler i den retningen det mottatte vedtaket nå har ført oss i. Det ville vært svært ryddig, dersom nasjonalparkforvalteren kunne orientert om sitt standpunkt samtidig som det ble orientert om at endringen ville kreve ny søknad. Det hadde spart meg og min familie for mye i denne saken, og vi ville hatt mulighet til å gå i dialog med vernemyndighetene om å finne andre mulige løsninger for å tilfredsstille våre primære behov i denne saken. I stedet opplyses det om at saken må behandles på nytt, og at dette vil skje i det første møtet etter sommeren den 15. september 2017. Det ble ikke nevnt med ett ord i vår kommunikasjon med nasjonalparkforvalter at denne endringen ikke ville bli anbefalt godkjent, og vi handlet i god tro da vi så at vi ikke kunne forvente svar innen rimelig tid, og også måtte gjøre noe med bygget før vinteren kom. Som tidligere opplyst, måtte vi uansett bygge om hele det eksisterende tilbygget fra 2002, da det hadde fått både vannskader og det hadde vært mus i bjelkelaget. Vi kunne ikke ha stående bygget oppe over vinteren, og tolket vår kommunikasjon med nasjonalparkforvalteren sommeren 2017 dithen at godkjenningen av endringssøknaden ville være en formalitet, noe som gjorde at vi valgte å gjennomføre tilbygget da saken ikke ble behandlet som lovet den 15. september 2017. Dette mener jeg gjør at denne saken er så spesiell, at den kan sammenlignes med den tidligere nevnte saken på gnr 337 bnr 88, og at klagen derfor bør tas til følge og det bør gis tillatelse til oppføring av tilbygget. At det i saksutredningen er vist til at en tillatelse i denne saken vil skape

presedens, er rett og slett uforståelig. En rask runde på de andre setrene i Frydalen landskapsvernområde, viser at vi er de eneste som allerede har bygget på en vinkel. Dermed har vi allerede etablert denne byggeskikken, og en forlenging av vår allerede eksisterende vinkel vil dermed ikke gi presedens for de som ikke har vinkel, men som har de opprinnelige selene i behold. Noe av hovedårsaken til dette, er vel at vi er omtrent de eneste som benytter vår seter innenfor landskapsvernområdet. Dette skulle man tro talte positivt i vår retning, gjennom at vi da også er blant de få som skjøtter kulturlandskapet gjennom vedhogst mv, og sørger for å bevare noe av det opprinnelige landskapet slik det var på vernetidspunktet i 2003. Det påpekes at vår vinkel dermed allerede var eksisterende på vernetidspunktet, og at argumentet med bygningsvern og opprinnelig seterhus dermed ikke kan benyttes som argument i denne saken.

Forvaltningslovens regler er ikke overholdt.

Forvaltningsloven gjelder for alle forvaltningsorgan, også Rondane-Dovre nasjonalparkstyre og nasjonalparkforvalter tilknyttet dette. Jeg kan ikke se at forvaltningslovens regler er overholdt på flere områder i denne saken, og mener det i seg selv taler for at klagen må imøtekommes til gunst for meg som søker/klager.

§ 11 sier at forvaltningsorganene har veiledningsplikt innenfor sitt saksområde. Formålet med veiledningen skal være å gi parter og andre interesserte adgang til å ivareta sitt tarv i bestemte saker på en best mulig måte. Forvaltningsorganet skal etter eget tiltak vurdere partenes behov for veiledning, og det skal gis veiledning om a) gjeldende lover og forskrifter og vanlig praksis på vedkommende saksområde samt b) regler for saksbehandling, særlig om parters rettigheter og plikter etter forvaltningsloven. Om mulig bør også forvaltningsorganet også peke på omstendigheter som i konkrete tilfeller særlig kan få betydning for resultatet. I min konkrete sak, har det ikke forkommet noen form for veiledning, og det har heller ikke vært gitt signaler som tydet på at en endringssøknad ikke ville gå gjennom. Dette er et klart brudd med § 11, og har gitt meg helt feil grunnlag for å gjøre mine vurderinger i denne saken på.

§11a. Forvaltningsorganet skal forberede og avgjøre saken uten ugrunnet opphold. Ett års saksbehandlingstid kan ikke sies å være i tråd med §11a, selv med sykdom hos nasjonalparkforvalter. Det er registrert at det har vært avholdt flere møter fra min søknad ble sendt inn, uten at den har vært tatt opp til behandling, og det foreløpige svaret ga også en konkret dato å forholde seg til, nemlig 15. september 2017. Så lenge det har vært andre nasjonalparkforvaltere tilgjengelig i min saksbehandlers sykefravær, må jeg som innbygger og søker kunne forvente at min sak overføres til andre for at den skal kunne behandles uten ugrunnet opphold. Jeg har heller ikke fått noen form for informasjon om at saken ikke ble behandlet som opplyst, noe som er et klart brudd på § 11a.

§27. Det forvaltningsorganet som har truffet vedtaket, skal sørge for at partene underrettes om vedtaket så snart som mulig. I denne saken ble vedtaket truffet i møte 27. juni, mens vedtaket ble først oversendt 13 dager etter. Dette føyer seg inn i rekken av uthaling av saken, og det anses som svært uheldig at man ikke underrettes umiddelbart etter at et

vedtak er truffet, særlig med tanke på muligheten for å sende inn klage innen fristen nå i ferietiden i juli.

Med bakgrunn i opplysningene gitt over, forventes det at Rondane-Dovre nasjonalparkstyre endrer sitt vedtak etter forvaltningslovens §33, slik at det gis tillatelse som omsøkt. Særlig på bakgrunn av de formelle feil som er gjort i forbindelse med behandlingen av min søknad, både ut fra opplysningsplikt, veiledning og saksbehandlingstid, men også ut fra tidligere etablert praksis i tilsvarende sak på gnr 337 bnr 88.

Velger vernemyndighetene likevel å opprettholde vedtaket, forventes det at vernemyndighetene finner erstatningsareal tilsvarende min setereidendom, og bekoster flytting av Byresetra til annen beliggenhet på Sødorpfjellet utenfor Frydalen landskapsvernområde. Ut fra de lovnader vi ble gitt ved etableringen av landskapsvernområdet, som gikk på at dette ikke skulle være til hinder for verken fortsatt bruk, oppføring av tilbygg i tråd med framtidens krav til standard, kjøring mv, kan ikke jeg lenger se muligheten for å opprettholde min seter innenfor et slikt verneområde som forvaltes på en så lite hensynsfull og positiv måte overfor grunneiere og de som faktisk har bidratt til å skape det kulturlandskapet som en gang var grunnlaget for å etablere landskapsvernområdet. Man føler seg i dag fanget som gissel, og blir møtt med total avvisning hver gang man ønsker å skape aktivitet eller utvikling i dette området. Jeg har selv vært på setra hver sommer siden 1977, og dette har vært mitt fristed. Nå oppleves det i stedet som et sted man dessverre må dra til fordi vi uheldigvis har en seter som ble etablert her på 1700-tallet, og det er ikke lenger forbundet med glede og forventning å dra på setra, mer med høye skuldre og oppgitthet. Mitt høyeste ønske er å kunne få tilbake den positive opplevelsen av å dra på setra, og kunne overføre dette til mine barn og framtidige generasjoner, men med den rigide tolkningen av et vernevedtak som er trådt ned over hodet på oss som var der først, så har jeg vanskelig for å se hvordan dette kan gjøres. Det vil bli litt lettere, dersom vernemyndighetene innser at også vi som er så uheldige å være omfattet av landskapsvernet for våre eiendommer også har behov for å ha en standard tilpasset 2018, og dermed snur i denne saken og gir oss tillatelse til å beholde tilbygget slik det er i dag. Da kan vi benytte oss av setra uten å oppleve at vi er tvunget til å leve slik de gjorde i 1950, og jeg kan forhåpentligvis igjen få lyst til å dra på setra og fortsette å holde kulturlandskapet i hevd slik tidligere generasjoner har gjort. Står vernemyndighetene fortsatt på sitt, har jeg ikke lenger ork til å kjempe for å bevare mine eiendommer i de verna områdene. Da kommer jeg til enten å gjøre som naboen allerede har gjort, nemlig å gi opp, la setra råtne ned og seterkvea gro igjen med einer, bjørk og furu, og finne meg et annet sted å være når jeg har ferie og fritid.

Mitt håp er likevel at det finnes fornuft et sted, og at mitt tidligere paradys på jord en gang igjen kan bli det, både for meg og for mine etterkommere. Det krever imidlertid at vernemyndighetene viser fornuft og kløkt, og innser at det vedtaket som ble fattet 27. juni

2018 er særdeles urettferdig og dårlig begrunnet, og også i strid med både tidligere presedens og lovverk, og omgjør vedtaket slik at det ikke blir en usaklig forskjellsbehandling i denne saken, som da selvsagt blir tatt videre i systemet om nødvendig.

Med hilsen

Hanne Hvattum

grunneier gnr 290 bnr 1

Arkivsaksnummer: 2011/3318-15

Saksbehandler: Eirin Berge

Dato: 03.09.2018

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	25/2018	13.09.2018

Sak - Rondane nasjonalpark - Organisert ferdsel 2018-2019 - Sulseter rideleir

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 13.9.2018 gitt Sulseter rideleir tillatelse til organsiert ferdsel i Rondane nasjonalpark. Tillatelsen er gitt med hjemmel i verneforskriften for Rondane nasjonalpark, § 3 punkt 5.2, 2.ledd.

Følgende vilkår gjelder for tillatelsen:

1. Det gis tillatelse til inntil 8 «Rondaneturer» som beskrevet i søknaden, i 2018 og 2019 der maksimalt antall hester/ryttere er 20 stykk
2. «Rondaneturene» kan tidligst starte fra og med St.Hans
3. Det gis tillatelse til 2 helger med utdriving av kveget og 2 helger med inndriving av kveget i 2018 og 2019. Maksimalt antall hester/ryttere er 15 stykk pr helg.
4. Det gis tillatelse til 1 tilsynstur i 2018 som beskrevet i søknaden.
5. Unødvige forstyrrelser av dyrelivet skal unngås. Påtreffes villrein skal hestefølge stoppe opp og vente til villreinen har trukket seg ut av området.
6. Innen 1. desember de årene tillatelsen gjelder, skal det sendes inn en kort rapport fra de gjennomførte turene. Rapporten skal inneholde hvilke traséer som er brukt, antall deltakere, dato for turene og om villrein er blitt observert. Rapporten sendes Rondane-Dovre nasjonalparkstyre v/Fylkesmannen i Oppland, Postboks 987, 2626 Lillehammer eller via følgende e-post: fmoppost@fylkesmannen.no

Vi gjør oppmerksom på at denne tillatelsen bare gjelder i forhold til verneforskriften for Rondane nasjonalpark. Eventuelle tillatelser fra grunneier eller andre myndigheter er søker selv ansvarlig for å innehente.

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

- Søknad fra Sulseter rideleir ved Kari og Morten Sandbakken, mottatt 3.5.2018
- Tidligere søknad fra Sulseter rideleir fra 2011
- Uttale fra Villreinnemda datert 5.9.2018
- Uttale fra Sel fjellstyre datert 30.8.2018

Saksopplysninger

I søknad datert 3. mai 2018 søker Sulseter rideleir om dispensasjon til organisert ridning innenfor Rondane nasjonalpark. Det ble i søknaden vist i sin helhet til tidligere søknad fra 8.5.2011. Det ble i søknaden beklaget at man ikke hadde fulgt med slik at dispensasjon var gått ut.

Sulseter rideleir ved Kari og Morten Sandbakken fikk den 3.11.2011 tillatelse til å drive organisert ferdsel i Rondane nasjonalpark. Tillatelsen ble gitt med vilkår, blant annet om at endelige ridetraseer skulle avklares med SNO («Rondaneturen») og at det skulle rapporteres om gjennomført aktivitet innen 1. november for årene tillatelsen gjaldt for. Tillatelsen gjaldt for 2012-2014. Sulseter rideleir startet opp i 1972 og har pr i dag ulike tilbud med rideleir og fjellridning. Aktiviteten om sommeren varer omtrent fra sankthans og ca 8 uker fremover. I tillegg foregår helgeridning om høsten ut september måned. Det er to turer som arrangeres gjennom sesongen som berører Rondane nasjonalpark – «Rondaneturen» og «Cowboyturen».

Rondaneturene går i utkanten av nasjonalparken ved Søre Eldåkampen og Gluggmyrene og videre til Kvamsnysetrin. Det legges opp til 8 turer gjennom sesongen med 10-20 ryttere. Turene berører også Frydalen landskapsvernområde.

Cowboyturene er et samarbeid med Sødorp og Kvam hestavlslag der Sulseter rideleir er med på inndriving og utdriving av fe til/fra Vuludalen samt to tilsynsturer i sesongen hvor det også kløves ut salt til dyra.

Inndriving av dyra til Vulufjell går over 2 helger og ruta går fra Fryvollene og følger stien forbi Eldåkampen, ned Horflågdalen, forbi Vulutjønn og til Valdresletta med retur. På tilsynsturene blir det ridd i to grupper med start på Fryvollene. Den ene gruppa rir vanlig vei inn i fjellet og den andre rir opp ved Nysteig, rundt Rundhøa, Storsletta og ned Styggdalen. Dagen etter er de i området nedover Vuludalen og Valdreshøgdene før retur til Vulutjønn om ettermiddagen.

Utdriving av feet hjem fra Vulufjell om høsten er bygd opp på samme måte der det deles opp i små grupper for å dekke et stort område og dyra drives ned i Frydalen-området. På cowboyturene varierer det mellom 13-20 ryttere.

Søknaden har vært til uttale hos Sel og Vulufjell fjellstyre og Villreinnemda. Det er mottatt uttale fra Villreinnemda og Sel fjellstyre. Disse er omtalt under «Vurderinger».

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Verneformål – forskrift

Formålet med opprettelsen av Rondane nasjonalpark er å:

- ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde,
- ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold,
- ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane,
- sikre variasjonsbredden i naturtyper som Rondaneområdet omfatter, herunder innslag av høyereliggende bjørke- og barskog,
- bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster,
- ta vare på verdifulle kulturminner.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

I henhold til verneforskriftens § 3 punkt 5.2, annet ledd krever organisert ferdsel med hest tillatelse fra forvaltningsmyndigheten.

Ridingen foregår også i Frydalen landskapsvernområde, men vernebestemmelsene her gir ingen anledning til å regulere organisert ferdsel.

Forvaltningsplan

Organisert riding er en type tyngre bruk som forvaltningsmyndighetene ønsker å ha oversikt over, og regulere bruken av. Årsaken til dette er økt bruk med potensial for mer forstyrning av villrein, terreng- og stislitasje, samt brukerkonflikt.

Sulseter rideleir sin involvering med inn- og utdriving av kjøttfe til /fra Vuludalen er omtalt på side 64 og side 80 i forvaltningsplanen. Her står det blant annet: *«I tillegg til organiserte rideturer har også Sulseter rideleir ansvaret for gjeting i forbindelse med kjøttfe som beiter i Vuludalen. Slik storfedriften har vært organisert i en årrekke inngår organisert bruk av hest i turistmessig sammenheng som en del av både tilsyn og fedrift inn og ut av fjellet. Om det skal gis tillatelse til riding i forbindelse med gjeting ved Vulutjønnene ut over det som er nødvendig som en del av gjetingen, vil måtte avklares gjennom en eventuell søknadsbehandling. Riding som en egen reiselivsaktivitet uten at det foregår sammen med gjeting, vil ikke tillates i Vuludalen/Vulufjellområdet. Liknende opplegg vil også kunne forekomme flere steder innenfor verneområdene. De som selv ikke driver landbruk må da dokumentere sitt samarbeid med landbruket».*

Naturmangfoldloven

Denne saken må i tillegg til verneforskrift og retningslinjer i forvaltningsplan også vurderes etter naturmangfoldloven, herunder de miljøretslige prinsippene nedfelt i §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jf § 7.

Vurdering

Sulseter rideleir fikk i november 2011 tillatelse til å drive organsiert ferdsel med hest i Rondane nasjonalpark for årene 2012-2014. Tillatelsen ble gitt med vilkår. I løpet av disse 3

årene kan vi ikke se at vi har motatt rapporter om turene, som i henhold til vilkårene skulle sendes inn innen 1.november hvert år. Vi har vært i kontakt med SNO som ikke er kjent med at de er blitt kontaktet i begynnelsen av sesongen for å bistå i valg av trasé for Rondaneturene slik vilkårene i tillatelsen tilsier. Dette er et klart brudd på forutsetningene for tillatelsen.

I følge årsplanen 2018 for Sulseter rideleir (www.sulseter.no/priser) ligger både Rondaneturene og Cowboyturene ute i gitte uker/helger for 2018. Alle Rondaneturene fra uke 26 og hver uke til og med uke 31 er vist som «fullbooket». I tillegg ligger det ute 2 tilsynsturer hvorav en står oppført som avlyst. Selv om det i henhold til verneforskriftens § 3 pkt.5.3 er tillatt å benytte hest til gjeting og kløv, så er aktiviteten som Sulseter rideleir gjennomfører en kombinasjon av gjeterjobb og ren turistvirksomhet og krever tillatelse fra verneforskriften for Rondane nasjonalpark. Når det i søknad oppgis at en ikke har vært klar over at tillatelsen for de aktivitetene virksomheten driver med er gått ut på dato, er dette lite tillitsvekkende.

Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i dette området er godt. Når det gjelder villrein foreligger NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og NINA Rapport 339 fra 2008 som oppsummerer kunnskapsstatus og leveområde, samt tilhørende kart utarbeidet i forbindelse med arbeid med regional plan for villreinen i Rondane og Sølnekletten. NINA Rapport 551 utreder konflikten mellom villrein og menneskelig ferdsel i området (§ 8). Vulufjellområdet er sentralt for villreinen i Rondane, og flere stier er lagt ned i dette området av hensyn til villreinen.

I Frydalen landskapsvernområde er ikke organisert ferdsel søknadspliktig. All ferdsel skal likevel skje hensynsfullt og varsomt slik at det ikke skjer skade på landskap eller naturmiljø. Dyrelivet skal ikke forstyrres. Når det gjelder områdene som berører Sel og Nordre Kolloen statsallmenningeruttaler fjellstyret at: *«den omsøkte traséen går helt i randsonen av villreinens leveområde og at den omsøkte aktiviteten ikke har noen påvirkning på villreinens bruk av området. Fjellstyret vil påpeke at den omsøkte traséen skal følges slik at man unngår nye stier og terrengslitasje utenfor omsøkt trasé.»*

Villreinnemda behandlet saken i møte den 5.9.2018 og vedtaket ble gjort med én stemme i mot. De skriver i sitt vedtak at Rondaneturene er akseptable. På bakgrunn av det de mener er noe knapp informasjon fra søker, er det vanskeligere å vurdere cowboyturene. Ut fra et generelt behov for å skjerme de relativ rolige områdene i Rondane for ferdsel, tilrå Villreinnemda at cowboyturene begrenses til de to utdrivingshelgene om høsten da den landbruksmessige nytten vurderes å være størst. Nemda understreker at begrensningen ikke gjelder den ridningen som er nødvendig for landbruksdrifta når inndriving og tilsyn foretas.

De omsøkte Rondaneturene vil hovedsakelig foregå i kantsonen av nasjonalparken ved Eldåhøgda og Spranget. Cowboyturen vil berøre Vulufjellområdet som er viktige områder for villreinen gjennom hele året. Vulufjellområdet er et forholdsvis uforstyrret område hvor reinen kan ferdes uten særlige forstyrrelser. Det er derfor viktig å begrense aktivitetene i dette området for å kunne bevare den delstammen som oppholder seg der.

På hjemmesidene til Sulseter rideleir kan en lese at at i tillegg til utkløving av salt brukes også hestene til å forberede flere overnattinger i Vuludalen i løpet av sommeren, omtalt som

«sesongforberedelser». Både vedsekker, proviant og «de tyngste tingene» fraktes inn på denne måten for at «cowboyene» skal ha det mest mulig behagelig når de ankommer vulucampen. Det kan derfor synes som om cowboyturene avstedkommer mer ferdsel tidlig på sommeren enn hva som beskrives i søknaden.

Sørdorp og Kvam hesteavlslag fikk den 26.3.2018 tillatelse til motorferdsel med inntil 4 turer i året for blant annet utkjøring av saltstein, brensel og proviant. Tillatelsen er gyldig ut 2021. Behovet hestavslaget har for utkløving av salt synes derfor å være dekket gjennom utkjøring om vinteren samt unntaket i verneforskriftens om gjeting og kløving (jf. § 3 punkt 5.3). Motorferdelstillatelsen skal også dekke hestavslagets behov for transport proviant og brensel til hestavslagets buer (Eldåbu og Vulubu). Det legges derfor til grunn at hestavslagets behov for transport av salt, brensel og proviant er dekket av denne tillatelsen samt unntaket som ligger i verneforskriften. En kan heller ikke se at tilsynsturer krever det samme behovet for ryttere som inn- og utdriving av kveget. Med bakgrunn i dette samt Vulufjellområdet sin betydning for villreinen, vurderes det å ikke tillate disse turene i 2019.

Det er mye ferdsel, både i form av ferdsel til fots og motorferdsel i Rondane nasjonalpark generelt. NINA rapporter (551, 1013), ferdselstellere og overnattingstall fra DNT sine turisthytter i området underbygger dette. Den totale belastningen på økosystemet av ferdsel i dette området vurderes derfor å være stor. Det er likevel vurdert at deler av den omsøkte aktiviteten kan akspeteres ut fra samlet belastning (jamfør naturmangfoldlovens § 10). Kunnskapsgrunnlaget er godt, og det vurderes at føre-var prinsippet ikke tas i bruk (nml § 9). Det er likevel viktig å følge opp den organiserte ferdselen i Rondane, og den totale ferdselen i Vulufjellområdet, slik at den ikke øker vesentlig, både med tanke på terrengslitasje, eventuelle brukerinteresse og verneverdier. Kanalisering, dispensasjoner/tillatelser, oppsyn og informasjon er forvaltningsmyndighetens virkemidler. Forvaltningsmyndigheten vil med det første drøfte håndteringen av den organiserte ferdselen i Rondane generelt, med et mål om at håndtering av søknader om organisert ferdsel blir forutsigbare og ferdselen ikke kommer i konflikt med verneverdiene.

Det skal tas særlig hensyn til villrein og det stilles vilkår om at observeres villrein under turen må hestefølget stanse og avvente til villreinen har forlatt området. Det miljørettslige prinsippet i § 11 (kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver) er vurdert som ikke relevant. Når det gjelder § 12 (om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder) viser vi til de vilkårene som er satt i tillatelsen. Beiting i områdene er positivt. Å opprettholde denne beiteaktiviteten i området er viktig, og bidraget Sulseter rideleir gir i så måte er verdifullt. Det understrekes derfor at hovedhensikten med cowboyturene skal være å gjøre en jobb for hesteavlslaget i forbindelse med utdriving og inndriving av kveget.

Konklusjon

Etter en samlet vurdering tilrår derfor sekretariatet at Sulseter rideleir gis tillatelse for 2018 og 2019. Tillatelsen blir gitt med vilkår, blant annet om rapportering av de tillatte turene. Før det eventuelt blir aktuelt å gi en flerårig tillatelse må Sulseter rideleir vise at de forholder seg til gitte vilkår som er forutsetningen for tillatelsen. Sulseter rideleir må selv sørge for at de har et system for sin virksomhet som fanger opp behovet for nødvendige tillatelser, inkludert tillatelser for organsiert ferdsel i Rondane nasjonalpark.

Arkivsaksnummer: 2012/3740-11

Saksbehandler: Eirin Berge

Dato: 06.09.2018

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	26/2018	13.09.2018

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - Sammensetning av faglig rådgivende utvalg - ny behandling

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 13. september 2018 vedtatt å endre den tidligere vedtatte representasjonen til faglig rådgivende utvalg for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Følgende sammensetning av utvalget, formål og retningslinjer for utvalget samt praktiske forhold gjelder:

Sammensetning faglig rådgivende utvalg:

Tabell 2:

Organ	Representant
Friluft- og miljøinteresser	
Forum for natur og friluftsliv (FNF) Hedmark	1
FNF Oppland	1
DNT Oslo – og Omegn	1
Villreininteresser	
Villreinnemda for Rondane-Søinkletten	1
Villreinutvalget Rondane Nord og Rondane Sør	1
Sammenslutningen for Fjellstyrene i Rondane	1
Reiseliv	
Representant for Hedmark (avklares med fylkeskommunen)	1
Nasjonalparkriket Reiseliv (Dovre og Sel)	1
Lillehammer Turist AS (N-Fron, S-Fron, Ringebu). Er avklart tidligere med fylkeskommunen	1
Grunneiere	
Statskog	1
Oppland Bondelag/bonde- og småbrukarlag/skogeierforening	1
Hedmark Bondelag/bonde- og småbrukarlag/skogeierforening	1
Grunneier representant Hemmeldalen	1

Hytteiere	1
SUM TOTALT	14

Statens naturoppsyn og fylkesmennene blir invitert til møtene som observatører, dvs. med talerett med ikke stemmerett.

Statskog er største grunneier i Rondane og Dovre. Andre grunneiere i dette området vil bli representert gjennom fylkenes bondelag, bonde-og småbrukarlag og skogeierforeninger. Disse tre faglagene i hvert fylke deler på en plass som rulleres etter avtale dem imellom. Beiteberettigede blir representert gjennom fjellstyrene og faglagene. De berørte interessene (grunneier- og beitelag) blir orientert om ordningen gjennom kopi av brev som sendes ut med invitasjon til deltakelse i faglig rådgivende utvalg.

I Hemmeldalen naturreservat er det private grunneiere, og det er rimelig at disse får 1 representant som rulleres dem i mellom.

Når det gjelder hytteiere vi kommunene bli utfordret til å komme med forslag på foreninger. Styret vil bestemme hvilke foreninger som skal inviteres, og plassen i utvalget skal rulleres mellom disse.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre vil be om at organisasjoner, offentlige organ, grunneiere mv som opplistet i tabell 2 over, om å foreslå minst to kandidater som skal representere deres interesser i det faglig rådgivende utvalg, én kvinne og én mann.

På bakgrunn av de innstilte kandidatene skal Rondane-Dovre nasjonalparkstyre velge medlemmer og varamedlemmer. Dette blir en egen styresak.

Formål og retningslinjer for faglig rådgivende utvalgt i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre samt praktiske forhold

Formål:

Hovedformålet med utvalget er å sikre samhandling mellom forvaltningsmyndigheten og alle aktørene som representerer ulike brukerinteresser i verneområdene. Det rådgivende utvalget skal fungere som en støttegruppe for nasjonalparkstyre/sekretariatet.

Retningslinjer og oppgaver for utvalget:

- Faglig rådgivende utvalg skal sikre et godt samarbeid mellom nasjonalparkstyret og parter med interesser i verneområdene. Et bredt utvalg av de berørte interessene og særlig de interessene som er mest påvirket av vernet skal være representert i utvalget
- Utvalget skal ikke håndtere enkeltsaker, men kunne gi råd om overordnede strategier
- Utvalget skal bidra med lokal kunnskap og komme med innspill om og drøfte, saker knyttet til forvaltning, bruk og utvikling av verneområdene (for eksempel saker som gjelder forvaltningsplan, skjøtselsplan, osv.)

Praktiske forhold:

- Rondane-Dovre nasjonalparkstyre vil lede møtene ved styreleder.
- Det skal holdes minimum et årlig møte
- Møtet skal forhåndsvarsles minst 1 måned før avvikling
- Innspill til dagsorden må sendes sekretariatet senest 3 uker før møtet

- Alle medlemmene i utvalget skal få tilsendt referat fra møtet. I tillegg skal Fylkesmannen i Oppland og Hedmark, SNO og administrativt kontaktutvalg få tilsendt møtereferat. Referatet legges også ut på hjemmesidene til nasjonalparkstyret.
- Rondane-Dovre nasjonalparkstyre dekker reiseutgifter etter Statens regulativ. Møtegodtgjørelse for representanter som ikke får dekket dette gjennom egen etat/organisasjon må avklares nærmere med styret.

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

- Vedtekter for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
- Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, vedtak i styremøte avholdt den 6.juni 2012 (ephortesak 12/3740)

Saksopplysninger/bakgrunn

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre ble konstituert 9.mars 2011. Forvaltningen av verneområdene krever samhandling med andre, og styret er avhengige av å ha kontakt med representanter for de ulike brukerinteressene i området. I vedtektene til styret står følgende:

«Styre skal oppnevne et faglig rådgivende utvalg. Utvalget skal bestå av representanter for de ulike interessene i området, som bl.a. grunneiere, andre særlig berørte offentlige organer som for eksempel fjellstyrer, næringsliv, frivillige organisasjoner, bl.a. natur- og miljøorganisasjoner og lignende. Nasjonalparkstyret bør ha minst ett årlig dialogmøte med faglig rådgivende utvalg»

I styremøte avholdt den 6.juni 2012 (arkivsak 12/3740) ble det vedtatt at følgende interesser som opplistet i tabell 1 under burde representeres i det rådgivende utvalget gjennom de nevnte organisasjonene.

Invitasjon om deltakelse ble sendt ut i februar 2013. Innspill fra noen av de inviterte ble mottatt. Deretter stoppet prosessen opp, delvis på grunn av at Hemmeldalen naturreservat ble en del av forvaltningsporteføljen til nasjonalparkstyre den 15. mars 2013. Interessene i dette området må også avspeiles i det faglig rådgivende utvalget. I tillegg er stiftelsen INasjonalparker avviklet.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har ikke oppnevnt et rådgivende utvalg pr. dags dato.

Tabell 1:

Friluft- og miljøinteresser	Representant
Forum for natur og friluftsliv (FNF) Hedmark	1
FNF Oppland	1
DNT Oslo – og Omegn	1
Villreininteresser	
Villreinnemda for Rondane-Sølnkletten	1
Villreinutvalget Rondane Nord og Rondane Sør	1
Sammenslutningen for Fjellstyrene i Rondane	1
Reiseliv	
Representant for Hedmark (avklares med fylkeskommunen)	1
Nasjonalparkriket Reiseliv (Dovre og Sel)	1
Lillehammer Turist AS (N-Fron, S-Fron, Ringebu). Er avklart tidligere med fylkeskommunen	1
Grunneiere	
Statskog	1
Oppland Bondelag/bonde- og småbrukarlag/skogeierforening	1
Hedmark Bondelag/bonde- og småbrukarlag/skogeierforening	1
Informasjonsarbeid	
INasjonalparker	1
Hytteiere *	1
SUM TOTALT	14

Vurdering

Siden saken var oppe til behandling i 2012 og invitasjonsbrev ble sendt ut, har det gått 6 år. På denne tiden har det ikke blitt oppnevnt noe faglig rådgivende utvalg for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre. Forvaltningsområdene til styret har blitt endret ved at Hemmeldalen naturreservat også er lagt til. Enkelte av interesseorganisasjonene som valgt inn i det faglige rådgivende utvalget i 2012, er avviklet. I tillegg er det nødvendig med retningslinjer for det faglige rådgivende utvalget.

Sekretariatet ser derfor et behov for å ta saken opp på ny i styret.

Sekretariatet legger til grunn at det ikke er behov for de store justeringene i sammensetningen i rådgivende utvalg, men Hemmeldalen naturreservat må også få sine interesser representert.

Mange av de sentrale interessene som er knyttet til Hemmeldalen er allerede representert gjennom vedtaket fra 6.juni 2012 - eksempelvis villrein (nemnder og utvalg), friluftsliv/jakt/fiske/naturvern (FNF-systemet). I Hemmeldalen naturreservat er ikke reiseliv og hytteinteressene så store som ellers i Rondane og Dovre, og det er heller ikke én stor grunneier slik som Statskog. Arealene i Hemmeldalen naturreservat eies av flere private grunneiere, der noen har store arealer innenfor reservatet. Sekretariatet vurderer at disse bør være en del av det rådgivende utvalget med 1 representant som rulleres mellom grunneiere med prosentvis det største arealet innenfor reservatet i de berørte kommunene.

I tillegg vil det ikke være aktuelt at INasjonalparker er representert da denne stiftelsen er avviklet. På det nåværende tidspunkt kan vi ikke se at informasjonsarbeid kan representeres ved noen andre (jf. også informasjonsprosjektet som styret sammen med styret i Dovrefjell-Sunnalsfjella nasjonalpark har igangsatt).

Forslag til sammensetning faglig rådgivende utvalg:

Tabell 2:

Organ	Representant
Friluftsliv- og miljøinteresser	
Forum for natur og friluftsliv (FNF) Hedmark	1
FNF Oppland	1
DNT Oslo – og Omegn	1
Villreininteresser	
Villreinnemnda for Rondane-Sølnkletten	1
Villreinutvalget Rondane Nord og Rondane Sør	1
Sammenslutningen for Fjellstyrene i Rondane	1
Reiseliv	
Representant for Hedmark (avklares med fylkeskommunen)	1
Nasjonalt parkriket Reiseliv (Dovre og Sel)	1
Lillehammer Turist AS (N-Fron, S-Fron, Ringebu). Er avklart tidligere med fylkeskommunen	1
Grunneiere	
Statskog	1
Oppland Bondelag/bonde- og småbrukarlag/skogeierforening	1
Hedmark Bondelag/bonde- og småbrukarlag/skogeierforening	1
Grunneier representant Hemmeldalen	1
Hytteiere	
	1
SUM TOTALT	14

Statens naturoppsyn og fylkesmennene blir invitert til møtene som observatører, dvs. med talerett med ikke stemmerett.

Statskog er største grunneier i Rondane og Dovre. Andre grunneiere i dette området vil bli representert gjennom fylkenes bondelag, bonde-og småbrukarlag og skogeierforeninger. Disse tre faglaga i hvert fylke deler på en plass som rulleres etter avtale dem imellom. Beiteberettigede blir representert gjennom fjellstyrene og faglagene. De berørte interessene (grunneier- og beitelag) blir orientert om ordningen gjennom kopi av brev som sendes ut med invitasjon til deltakelse i faglig rådgivende utvalg.

Når det gjelder hytteeiere vi kommunene bli utfordret til å komme med forslag på foreninger. Styret vil bestemme hvilke foreninger som skal inviteres, og plassen i utvalget skal rulleres mellom disse.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre vil be om at organisasjoner, offentlige organ, grunneiere mv som opplistet i tabell 2 over, om å foreslå minst to kandidater som skal representere deres interesser i det faglig rådgivende utvalg, én kvinne og én mann.

På bakgrunn av de innstilte kandidatene skal Rondane-Dovre nasjonalparkstyre velge medlemmer og varamedlemmer. Dette vil bli en egen styresak.

Forslag til formål og retningslinjer for faglig rådgivende utvalgt i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre samt praktiske forhold

Formål:

Hovedformålet med utvalget er å sikre samhandling mellom forvaltningsmyndigheten og alle aktørene som representerer ulike brukerinteresser i verneområdene. Det rådgivende utvalget skal fungere som en støttegruppe for nasjonalparkstyre/sekretariatet.

Retningslinjer og oppgaver for utvalget:

- Faglig rådgivende utvalg skal sikre et godt samarbeid mellom nasjonalparkstyret og parter med interesser i verneområdene. Et bredt utvalg av de berørte interessene og særlig de interessene som er mest påvirket av vernet skal være representert i utvalget
- Utvalget skal ikke håndtere enkeltsaker, men kunne gi råd om overordnede strategier
- Utvalget skal bidra med lokal kunnskap og komme med innspill om og drøfte, saker knyttet til forvaltning, bruk og utvikling av verneområdene (for eksempel saker som gjelder forvaltningsplan, skjøtselsplan, osv.)

Praktiske forhold:

- Rondane-Dovre nasjonalparkstyre vil lede møtene ved styreleder.
- Det skal holdes minimum et årlig møte
- Møtet skal forhåndsvarsles minst 1 måned før avvikling
- Innspill til dagsorden må sendes sekretariatet senest 3 uker før møtet
- Alle medlemmene i utvalget skal få tilsendt referat fra møtet. I tillegg skal Fylkesmannen i Oppland og Hedmark, SNO og administrativt kontaktutvalg få tilsendt møtereferat. Referatet legges også ut på hjemmesidene til nasjonalparkstyret.
- Rondane-Dovre nasjonalparkstyre dekker reiseutgifter etter Statens regulativ. Møtegodtgjørelse for representanter som ikke får dekket dette gjennom egen etat/organisasjon må avklares nærmere med styret.

Arkivsaksnummer: 2018/4120-4

Saksbehandler: Stein Magne Grevrusten

Dato: 05.09.2018

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	27/2018	13.09.2018

Rondane nasjonalpark - Klage på tidligere vedtak - Organisert ferdsel - 2018 - Oppheving av tidligere vedtak - Rondaneguiden v/ Atle Bråtet

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 13. september 2018 opphevet delegert vedtak med saksnummer 18/4120-2 med hjemmel i forvaltningslovens § 33 andre ledd. Dette er gjort med bakgrunn i at nasjonalparkstyret på generelt grunnlag ønsker å drøfte temaet organisert ferdsel i Rondane nasjonalpark før det eventuelt gis dispensasjoner til dette, og at vedtaket sett i lys av dette anses som ugunstig. Oppheving av vedtaket er vurdert å ikke være til skade for klager, da vedtaket som oppheves gjaldt fram til 1. september 2018 og at aktivitet som det ble gitt tillatelse til eventuelt er gjennomført.

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

- Klage på vedtak om organisert ferdsel i Rondane nasjonalpark 2018 – Rondaneguiden AS v/Atle Bråtet, datert 30. juli 2018.
- Tillatelse og avslag organisert ferdsel Rondane nasjonalpark 2018 – Rondane-Dovre nasjonalparkstyret v/ sekretariatet, saksnummer 18/4120.
- Søknad om organisert ferdsel i Rondane nasjonalpark 2018 – Rondaneguiden v/ Atle Bråtet, datert 28.06.2018.

Saksopplysninger

I forbindelse med søknaden til Rondaneguiden AS ble det avholdt et møte med Atle Bråtet den 28. juni 2018 for å drøfte 5 omsøkte turer i Rondane nasjonalpark. Både møtet og søknaden ga et godt inntrykk av Rondaneguiden AS sin tilnærming til temaet organisert ferdsel i Rondane nasjonalpark.

Møtet med Rondaneguiden AS ble fulgt opp med en telefonsamtale den 10. juli 2018 der sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre etterspurte muligheten for å endre rutevalget til en av turene (Storsmeden) for å eventuelt kunne vurdere en tillatelse på denne turen også, men endring av rutevalget var vanskelig på grunn av topografiske forhold. I telefonsamtalen med Rondaneguiden AS kom det også fram at det på dette tidspunkt ikke var påmeldinger til turene og at det ikke var sikkert at turene kom til å bli gjennomført.

Den 17. juli 2018 sendte sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre ut et delegert vedtak som gjaldt Rondaneguiden AS sin søknad om gjennomføring av 5 organiserte turer i Rondane nasjonalpark sommeren 2018. Det ble gitt tillatelse til gjennomføring av 2 av de 5 turene som omsøkt. 3 av turene ble avslått med begrunnelse at de bl.a. vil kunne påvirke verneverdiene og verneformålet nevneverdig.

I tillegg til de to turene som ble godkjent tilbyr også Rondaneguiden AS flere andre turer i Rondane nasjonalpark som følger det godkjente stinettet og som dermed ikke er søknadspliktig. Rondaneguiden tilbyr også turer og kurs utenfor Rondane nasjonalpark.

Rondaneguiden AS påklager i skriftlig form den 30.07.2018 avslaget på de 3 turene, og klagen vurderes etter dette å oppfylle forvaltningslovens klagevilkår, jf. §§ 28-32.

Klagen

Klagen er gjengitt nedenfor:

Viser til saksnummer 2018/4120-2, dispensasjon og avslag mottatt 12. juli 2018 og klager med dette på innholdet som er avslått i søknaden om organisert ferdsel i Rondane nasjonalpark.

Rondaneguiden søkte 28. juni med hjemmel i forskrift om verneplan for Rondane § 3 ledd 5.2 om tillatelse/dispensasjon til å utøve organisert ferdsel i Rondane nasjonalpark i tidsrommet 1.juli 2018 til 1. september 2018. Det ble i søknaden konkretisert områder/stier og hvor mange personer det gjaldt. Grønt markerer hva som ble godkjent og rødt markerer avslag.

Nr	Område	Antall turer	Personer pr. tur	Personer totalt
1	Kampen - Bråkdalsbelgen - Ljosåbelgen - Kampen	2	10	20
2	Spranget - Trolltind	2	6	12
3	Spranget - Storsmeden	1	8	16
5	Nord-vestryggen av Rondeslottet	1	8	8
4	Spranget - Fremre Gjetarbue - Høgloftet - Grønnbue (Illmannbue)	1	10	10

Rondaneguiden er opptatt av § 2 i forskrift om verneplan som lister opp formålene med opprettelsen av Rondane nasjonalpark. Vi har redegjort i vår søknad hvilke tiltak vi gjør for å hindre skade på naturmiljøet og mener vi viser gode kunnskaper om vern av nasjonalparken. Vi mener det er viktig med godt holdningsskapende arbeid for å ivareta verdiene når men er på tur i fjellet, noe som nødvendigvis ikke blir ivaretatt på en tilstrekkelig måte av offentlig markedsføring og turister som vandrer i fjellet på egenhånd. Overturisme med utgangspunkt fra Spranget er et eksempel på dette (Mimir 2018)

Rondaneguiden tok initiativ til et møte med nasjonalparkforvalterene Grevrusten og Berge, møtet ble gjennomført 28. juni 2018 på Hjerkin. Vi opplevde dette som et positivt møte med gode meningsutvekslinger om organisert ferdsel og forvaltning av Rondane nasjonalpark. Vi presenterte bedriften vår, visjoner, forretningsidè og planer.

Vi fikk også innspill om områder i Rondane som er spesielt krevende å tillate organisert ferdsel i, gjerne knyttet opp mot spesielle tidsrom. Som et resultat av dette valgte vi å være konkrete. Vi søkte om å drive organisert ferdsel i juli og august, et tidsrom hvor den menneskelige ferdselen i Rondane er på et maksimum og vår aktivitet vil ha få eller ingen konsekvenser. Vi må erkjenne at vi var skuffet over at deler av søknaden vår ble avslått.

I følge NINA Minirapport 522 var det i gjennomsnitt 22667 passeringer mellom Spranget og Rondvassbu over en seksårsperiode. I samme periode var det i snitt 2125 passeringer på Randen og 1042 passeringer mot Bråkdalsbelgen, som er to områder som er svært relevante for vår søknad. Av de turene vi fikk avslag på, søkte vi om å ha med inntil 48 mennesker på tre forskjellige turer. Henholdsvis Storsmeden, Trolltind og Smiubelgen (Bråkdalsbelgen og Ljosåbelgen). 48 mennesker er 1,5% av det totale antallet som passerte Randen og Bråkdalsbelgen, jf. NINA sine tellere. Sammenligner man tallene med passeringene på Spranget, ville aktiviteten vår utgjort 0,21% av den menneskelige ferdselen. Søknaden vår er svært tidsbegrenset, men vi har respekt for at den har en viss presedens. Men vi kan vanskelig forstå, med de positive ringvirkningene organisert ferdsel gir, at et potensiale på 48 mennesker flere i juli - august vil gjøre skade på naturmiljøet slik avslaget tilsier at det vil gjøre.

Vi mener at organisert ferdsel i nasjonalparken er et viktig tilretteleggingstiltak for å fremme villreinens interesser. I følge NINA Minirapport 522 er det med Spranget som utgangspunkt

kun 4,6% som er deltatt i organiserte grupper. Disse tallene sier oss at det er et stort potensiale i organisert ferdsel med utgangspunkt fra Spranget med mennesker som normalt sett ville gått på egenhånd. Med organisert ferdsel vil vi kunne bidra til kanalisering av menneskelig ferdsel, kunnskapsformidling og ivaretagelse av et sårbart dyreliv ved å unngå områder hvor det befinner seg villrein eller normalt sett vil gjøre det. Vi mener at verdien av organisert ferdsel som god forvaltningspraksis, ikke er vurdert godt nok i vår søknad.

Det er viktig for oss å påpeke at alle våre fjellkurs, mange av våre aktiviteter og fremtidsplaner i sin helhet foregår utenfor verneområder. Det er et bevisst valg vi har tatt, for å kunne være en viktig bidragsyter i å redusere menneskelig ferdsel i Rondane nasjonalpark. Vedlagt i denne klagen er to skjermbilder fra Rondaneguidens markedsføringskanaler i sosiale media. Der fremgår det at vi med jevne mellomrom publiserer viktig informasjon til potensielle kunder og andre fjellfolk, som vil kunne ha stor betydning for verdiene i fjellet. Våre innlegg når flere tusen mennesker.

Rondaneguiden ber om at saken vurderes på nytt i Nasjonalparkstyret. Vi har merket oss at Sel fjellstyre har blitt forespurt om å komme med faglige innspill til vår søknad. Dette er, jf. dispensasjon og avslag informasjon som ikke er dokumentert skriftlig, men basert på en muntlig samtale. Ut i fra avslaget kan det synes som Fjelloppsynet i Sel sin muntlige uttalelse er ilagt stor vekt i forbindelse med vurderingen av vår sak.

Vi ber derfor om at Nasjonalparkstyret innhenter vurderingen gjort fra Fjelloppsynet i Sel og dokumenterer dette for oss i skriftlig form, jf. offentlighetsloven § 3.

Vedlegg 1: Utklipp fra Instagram datert 27. juni 2018.

 rondaneguiden
Rondane National Park

rondaneguiden @nasjonalparkriket har tatt initiativet til #ryddepatruljen. Det er vi selvsagt med på. Under kveldens fisketur i Rondane fikk vi ikke fisk, men fanget denne søppelhaugen. Rondaneguiden mener at det ikke er greit å etterlate seg søppel i naturen og at alle må være sitt ansvar bevisst ved å plukke med seg alt de finner. Vi utfordrer @dovrefjelladventures og @aktivilom til å plukke søppel, ta et bilde av det og legge ut på Instagram med #ryddepatruljen .

#gjørfjelletrent #rondane
#rondanenasjonalkriket @villreinensrike
#grøntfokus #miljø #nasjonalparkriket
#sporløsferdsel #selkommune
#miljøfyrtårn

aktivilom Bra tiltak @rondaneguiden!
nasjonalparkriket 🙌❤️

113 liker

27. JUNI

Legg til en kommentar ...

Vedlegg 2: Utklipp fra Instagram datert 20. mai 2018.

rondaneguiden

rondaneguiden Rondaneguiden setter pris på verdiene i fjellet og vernet av disse. VILLREINEN er en av kjerneverdiene i Rondane og Dovre nasjonalparker. I disse dager kalver villreinen og er spesielt sårbare for forstyrrelser. Derfor er de naturlige innfallsportene som Spranget, Dørålen og Grimsdalen stengt for ferdsel med motoriserte kjøretøy. Vi oppfordrer til å vise hensyn og la villreinen få kalveuforstyrret.

41 liker

20. MAI

Legg til en kommentar ...

Hjemmelsgrunnlag

En klage skal sendes det forvaltningsorganet som har fattet vedtaket, og i henhold til forvaltningsloven § 33 skal underinstansen forberede klagen. I dette tilfellet gjelder klagen et delegert vedtak gjort av sekretariatet i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre. I medhold av vedtak i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre den 25. september 2015 er myndighet til å treffe vedtak i alle saker som gjelder søknad om tillatelse etter verneforskriftenes spesifiserte dispensasjonsbestemmelser, samt kurante saker etter naturmangfoldlovens § 48, delegert til nasjonalparkforvalter/sekretariat. Dette inkluderer eksempelvis saker som omhandler motorferdsel både på snødekt mark og barmark, organisert ferdsel, og ferdsel med hest, sykkel eller hundespenn.

Nasjonalparkstyret skal foreta klageforberedelse og kan endre eller oppheve vedtaket som er påklaget dersom de finner klagen begrunnet. Dersom vedtaket det klages over opprettholdes, sendes klagen over til Miljødirektoratet som er klageinstans.

Når det gjelder hjemmelsgrunnlag i verneforskrift, retningslinjer i forvaltningsplan og vurdering i forhold til naturmangfoldloven, vises det til delegert vedtak med saksnummer 18/4120-2.

Vurdering

Rondaneguiden AS beskriver i sin søknad at de er skuffet over at de fikk avslag på 3 av de 5 omsøkte turer i nasjonalparken. Rondaneguiden AS mener at organisert ferdsel i nasjonalparken er et viktig bidrag for å fremme villreinenes interesser, og at organisert ferdsel vil kunne ha positive ringvirkninger. De mener også at organisert ferdsel i den tidsperioden da det er mest folk i området (juli-august) ikke vil ha nevneverdige konsekvenser for verneverdiene i området. Rondaneguiden erkjenner derimot at saken kan ha en viss presedensvirkning. I klagen står det også at:

Vi mener at verdien av organisert ferdsel som god forvaltningspraksis ikke er vurdert godt nok i vår søknad. (sekretariatets understreking).

Sekretariatet legger til grunn at det her er snakk om en feil og at det i stedet menes i det delegerte vedtaket som sekretariatet fattet med saksnummer 18/4120-2.

Rondaneguiden ber på bakgrunn av dette om at saken vurderes på nytt av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre. Det vises ellers til klagen som er gjengitt i sin helhet ovenfor.

I forbindelse med saksforberedelsen ble det fra sekretariatet rettet en skriftlig henvendelse (3. juli 2018) til fjelloppsynet i Sel fjellstyre om de kunne gi en uttale eller komme med innspill til de planlagte organiserte turene i Rondane nasjonalpark. Dette ble gjort med bakgrunn i at disse sitter på god lokalkunnskap om områdebruken til bl.a. villreinen i dette området.

Sekretariatet mottok den 4. juli en telefonhenvendelse fra fjelloppsynet i denne sammenhengen der momenter rundt de omsøkte turene ble drøftet muntlig. Sekretariatet tolker ordlyden i Rondaneguiden AS sin klage slik at de etterspør skriftlig dokumentasjon av hva fjelloppsynet uttrykte i denne samtalen. Rondaneguiden AS viser i denne sammenhengen til hovedregelen i offentlighetslovens § 3:

Saksdokument, journalar og liknande register for organet er opne for innsyn dersom ikkje anna følgjer av lov eller forskrift med heimel i lov. Alle kan krevje innsyn i saksdokument, journalar og liknande register til organet hos vedkommande organ.

Ved muntlige henvendelser eller samtaler kommer i utgangspunktet offentlighetsloven ikke til anvendelse, da denne kun gjelder for dokumenter. I dette tilfellet ble momentene i synspunktene til fjelloppsynet notert under samtalen og disse er gjort rede for i saksframlegget med saksnummer 18/4120-2. Sekretariatet mener derfor at en eventuell opplysningsplikt i forhold til denne samtalen er godt nok oppfylt.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre som forvaltningsmyndigheten i bl.a. Rondane nasjonalpark har ansvar for å forvalte verneområdet i tråd med verneformålet, og å treffe nødvendige tiltak dersom verneverdier trues. Forvaltningsmyndigheten må ofte veie flere hensyn opp mot hverandre før det fattes vedtak. Friluftslivet, turismen og ferdselen i Rondane er i stor utvikling og dette kan i visse deler av verneområdet komme i konflikt med bl.a. villreinen sin arealbruk. Forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane peker på at målet må være å finne balansen mellom tilrettelegging for friluftslivet og å bevare og helst bedre villreinstammens muligheter for å overleve på lang sikt. Dette er også et av formålene med besøksstrategien for Rondane nasjonalpark. Virkemidler for å styre ferdselen i Rondane er forskjellig knyttet til de ulike ferdselsformene. Allmenhetens frie ferdsel kan hovedsakelig styres ut fra kanaliserings- og tilretteleggingstiltak og informasjon. Når det gjelder motorferdsel og organisert ferdsel gir verneforskriften muligheter for delvis å styre dette gjennom tillatelser og dispensasjoner.

Med bakgrunn i denne saken, og at organisert ferdsel er forventet å bli en ferdselsform som blir mer og mer aktuell, mener sekretariatet at nasjonalparkstyret bør drøfte håndteringen av denne ferdselsformen i Rondane på et generelt grunnlag. Dette for å være bedre rustet til å håndtere slike type saker på en god måte, både med tanke på verneformål og verneverdier, men også i forhold til aktører som ønsker å drive denne type næringsaktivitet i verneområdene. I saksframlegget der Rondaneguiden sin søknad ble behandlet påpekte også sekretariatet at det på sikt må gjøres noen helhetlige grep i forbindelse med spørsmålet

rundt organisert ferdsel i Rondane. Her viser sekretariatet også til at det er behov for tydeligere retningslinjer i forbindelse med organisert ferdsel enn det som er tilfellet i dagens forvaltningsplan og verneforskrift. Det vil være naturlig at det i slike drøftinger også ses på den eventuelle merverdien organisert ferdsel kan ha i forhold til verneverdiene, slik Rondaneguiden peker på i sin klage.

Tidsperioden for de omsøkte turene som Rondaneguiden AS skulle gjennomføre i Rondane nasjonalpark er i skrivende stund forbi, og søknaden gjaldt bare for sommeren 2018. Det har derfor liten hensikt å vurdere søknaden til Rondaneguiden AS på nytt på dette tidspunktet. Sekretariatet mener at det er mer hensiktsmessig at nasjonalparkstyret i løpet av høsten /vinteren foretar en drøfting av framtidig håndtering av denne type ferdselsform i Rondane nasjonalpark som tar utgangspunkt i gjeldende verneforskrift og forvaltningsplan.

Sekretariatet vil derfor foreslå at delegert vedtak med saksnummer 18/4120-2 oppheves med hjemmel i forvaltningslovens § 33 andre ledd:

Underinstansen skal foreta de undersøkelser klagen gir grunn til. Den kan oppheve eller endre vedtaket dersom den finner klagen begrunnet. Dersom vilkårene for å behandle klagen ikke foreligger, skal underinstansen avvise saken, jfr. dog § 31.

Sekretariatet er klar over at omgjøringsadgangen etter fvl § 33, 2.ledd, annet punktum skal brukes med varsomhet. I denne konkrete saken vurderes det uheldig at det ligger et delegert vedtak som kan bidra til å skape presedens for den ønskede håndteringen av fremtidige, tilsvarende saker. Sett i lys av at temaet skal drøftes i nasjonalparkstyret i løpet av høsten/vinteren vurderes derfor en oppheving av vedtaket som den mest hensiktsmessige løsningen. Det er lagt vekt på at en oppheving av vedtaket ikke vil skade klager i den konkrete saken.

Rondaneguiden oppfordres til å rette en ny søknad til nasjonalparkstyret for 2019 dersom gjennomføring av denne type turer fortsatt er aktuelt. Dersom det skulle være spørsmål rundt dette ber vi om at det tas kontakt med sekretariatet for en oppklaring.